

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon työelämätoimikunnan tilannekuva v. 2022–2023

Työelämätoimikunta on laatinut tilannekuvan toimialansa tutkintojen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta. Työelämätoimikuntien tehtäviin kuuluu tuottaa vuosittain tietoa ammatillisen koulutuksen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta omalla toimialallaan (Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017). Tätä tehtävää varten työelämätoimikunnilla on ollut käytössään seuranta-, arviointi- ja palautetietoa muun muassa Opetushallinnon tilasto-, ohjaus- ja säätelypalvelusta ja kansallisesta KOSKI-tietovarannosta. Vuoden 2022 suoritustiedot on annettu toimikuntien käyttöön vuoden 2023 keväällä. Tämän ajankohdan jälkeen KOSKI-dataan tehdyt oppilaitosten tekemät mahdolliset korjaukset eivät näy tässä tilannekuvassa. Sama koskee vuoden 2023 suoritustietojen tilastotietoja, jotka on poimittu KOSKI-tietokannasta 2024 alkuvuodesta. Tarkistetut suoritustiedot julkaistaan myöhemmin Opetushallinnon tilastopalvelussa Vipunen.fi -sivustolla. Tilannekuvassa käytetyt tiedot on poimittu KOSKI-tietokannasta suoraan siinä muodossa kuin oppilaitokset ovat ne ilmoittaneet. Tilastot voivat sisältää puutteellisia tai virheellisiä tietoja. Esimerkiksi teknisien syitten takia kaikki oppilaitosten omiin opintohallintojärjestelmiin kirjatut tiedot eivät ole siirtyneet KOSKI-tietokantaan oikein, jolloin tieto tilastoituu ”ei tietoa”/”ei ilmoitettu” -kohtien alle. Siirtymäajalla olevat tutkinnot eivät sisälly määrällisiin tietoihin. Koulutuksen järjestäjien järjestämisluvuissa koulutuksen järjestäjien aktiivisuus määritellään sillä, onko koulutuksen järjestäjältä kirjautunut tutkintojen tai tutkinnon osien suorituksia joko 2022 tai 2023 toimikunnalle toimitetun KOSKI-datan perusteella. Lähdemateriaalina on ollut esimerkiksi toimikuntien vierailukäyntiraportit, oikaisupyynnöt ja lausunnot.

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritustiedot

	2022	2023	2022	2023
Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritukset	koko tutkinto	koko tutkinto	tutkinnon osat	tutkinnon osat
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto	7 689	8 749	72 725	82 697
Sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisala	2 562	2 808		
Ikääntyvien hoidon ja kuntoutumisen osaamisala	1 782	2 465		
Lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisala	1 522	1 595		
Mielenterveys- ja päihdetyön osaamisala	857	843		
Vammaistyön osaamisala	520	582		
Perustason ensihoidon osaamisala	269	375		
Suunhoidon osaamisala	226	233		
Jalkojenhoidon osaamisala	11	9		
Ei tietoa	36	19		

Tutkintojen ja tutkinnon osien määrän kehitys

Koko tutkinnon suoritukset	koko tutkinto		muutos %
	2022	2023	
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto	7 689	8 749	14 %

Tutkinnon osien suoritukset	tutkinnon osat		muutos %
	2022	2023	
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto	72 725	82 697	14 %

Koko tutkinnon suorittaneiden määrän lasku näyttää taittuneen (pysähtyneen).

2018: 10 349

2019: 9 093 (laskua 12 %)

2020: 8 252 (laskua 9 %)

2021: 7 706 (laskua 7 %)

2022: 7 689 (laskua 0,4 %)

2023: 8749 (nousua 14%)

Tutkinnon osien suorittaneiden osuus nousussa

2022: 72725

2023: 82697 (nousua 14%)

Opiskelun tavoitteena tutkinnon osia /tavoitteena koko tutkinto tutkinnon osittain

Opiskelun tavoitteena koko tutkinto (tutkinnon osittain)	2022	2023	muutos %
Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto	67 022	74 898	12 %

Opiskelun tavoitteena tutkinnon osia (tutkinnon osittain)	2022	2023	muutos %
Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto	5 703	7 799	37 %

Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkintoa tavoitteenaan suorittaa koko tutkinto, opiskeli vuonna 2022 67 022 henkilöä. Vuonna 2021 opiskelijoita oli jonkin verran enemmän (68 917). Sen sijaan tutkinnon osia tavoitteenaan suorittavien määrä (5 078) nousi hieman vuonna 2022 verrattuna edelliseen vuoteen.

Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkintoa tavoitteenaan suorittaa koko tutkinto. Vuonna 2023 opiskeli 74 898 henkilöä. Vuonna 2022 opiskelijoita oli jonkin verran vähemmän (67 022). Nousussa oli myös tutkinnon osien suorittavien määrä 7 799 verrattuna edelliseen vuoteen.

Tutkintojen ja tutkinnon osien määrien kehitys sekä muutokset suoritusmäärissä

Koko sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinnon suorittaneiden määrä on pitkää aikaan nousussa, kun verrataan 2018 jälkeiseen aikaan.

Suoritettujen tutkinnon osien määrä on myös nousussa pitkää aikaan, kun verrataan 2018 jälkeiseen aikaan. Suositettujen tutkinnon osien määrän nousu johtuu runsaasti lisääntyneestä oppisopimus- ja hoiva-avustaja koulutuksesta. Oppilaitokset tekevät paljon yhteistyötä työnantajien kanssa. Tiedetään, että hoiva-aloilla on huutava pula työntekijöistä.

Tutkintojen järjestäminen

Järjestämisluvat / Aktiiviset koulutuksen järjestäjät

Tutkinto	Järjestämisluvat 2022	Järjestämisluvat 2023	Aktiiviset järjestäjät 2022	Aktiiviset järjestäjät 2023
Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto	49	50	49	50

Pohdintoja

Muutokset tutkintojen järjestämislupien määrässä, tutkintojen järjestäminen sekä tutkintojen / tutkinnon osien suoritusten jakautuminen koulutuksen järjestäjien välillä

Vuosi 2022:

Yli 500 tutkintoa: yksi koulutuksen järjestäjä
300–400 tutkintoa: 7 koulutuksen järjestäjää
200–300 tutkintoa: 4 koulutuksen järjestäjää
100–200 tutkintoa: 15 koulutuksen järjestäjää
50–100 tutkintoa: 17 koulutuksen järjestäjää
Alle 50 tutkintoa: 5 koulutuksen järjestäjää

Vuosi 2023:

Yli 500 tutkintoa: 2 koulutuksen järjestäjää
400–500 tutkintoa: 1 koulutuksen järjestäjä
300–399 tutkintoa: 7 koulutuksen järjestäjää
200–299 tutkintoa: 6 koulutuksen järjestäjää
100–199 tutkintoa: 18 koulutuksen järjestäjää
50–99 tutkintoa: 9 koulutuksen järjestäjää

alle 50 tutkintoa: 7 koulutuksen järjestäjää

Järjestämislupien määrässä ei ole oleellisia muutoksia. Sekä vuonna 2022 että 2023 kaikki järjestämisluvan saaneet koulutuksen järjestäjät ovat olleet myös aktiivisia.

Tutkintojen järjestämisen kattavuus maantieteellisesti ja kielellisesti

Vuonna 2022 ruotsinkielisiä koulutuksen järjestäjiä oli kolme. Englanninkielinen järjestämislupa on viidellä koulutuksen järjestäjällä, joista yksi on ollut aktiivinen. Ruotsin kielellä tutkintoja on suoritettu 3,89 % ja englannin kielellä 0,35 %.

Vuosi 2023: Kyseessä on iso tutkinto ja koulutuksen järjestäjiä on paljon. Järjestäjäverkko on koko maan kattava ja tutkintokoulutuksia on kautta Suomen saatavilla melko hyvin. Etelä-, Lounais- ja Länsi-Suomi painottuvat, mikä on luonnollista. Tutkintoja järjestäviä oppilaitoksia on eniten siellä missä asukkaita on eniten ja sitä kautta myös alan työpaikkoja, jotka tässä tapauksessa ovat suurelta osin kytköksessä asukasmääriin.

Yli 100 tutkintoa vuodessa toteuttavien koulutuksen järjestäjien määrä on kasvanut ja pienten (alle 100/vuosi) koulutuksen järjestäjien määrä puolestaan on vähentynyt.

Ruotsinkielisiä tutkintoja toteutetaan 3,26 % osuudella ja englanninkielisiä 0,35 %. Ruotsiksi tehdyissä tutkinnoissa on pientä laskua havaittavissa.

Näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laatu

Näyttöjen suorituspaikkojen jakautuminen 2022*

Tutkinto	työpaikka	oppilaitos	työpaikka ja oppilaitos	ei tietoa
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto	85 %	2 %	3 %	10 %

*Iluissa ei ole mukana yhteiset tutkinnon osat ja niiden osa-alueet eikä tunnustetut tutkinnon osat

Näyttöjen suorituspaikkojen jakautuminen 2023*

Tutkinto	työpaikka	oppilaitos	työpaikka ja oppilaitos	ei tietoa
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto	89 %	2 %	2 %	7 %

*Iluissa ei ole mukana yhteiset tutkinnon osat ja niiden osa-alueet eikä tunnustetut tutkinnon osat

Ammatillisten tutkinnon osien kaksikantaisuuden toteutuminen arvioinnissa 2022 ja 2023*

Tutkinto	opettaja ja työelämän edustaja 2022	opettaja ja työelämän edustaja 2023	ei tietoa 2022	ei tietoa 2023
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto	94 %	96 %	2 %	1 %

*Iluissa ei ole mukana yhteiset tutkinnon osat ja niiden osa-alueet eikä tunnustetut tutkinnon osat

Opiskelijapalautteen keskiarvot* (päätökysely)

Tutkinto	keskiarvo näyttö 2022	keskiarvo näyttö 2023	keskiarvo kaikista kysymysryhmistä 2022	keskiarvo kaikista kysymysryhmistä 2023
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto	4.6	4.6	4.2	4.2

* Arviointiasteikko 1-5

Työpaikkakysely 2022–2023*

Tutkinto	keskiarvo 2022	keskiarvo 2023
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto	4.1	4.2

* Arviointiasteikko 1-5

Työpaikkaohjaajakysely 2022–2023*

Tutkinto	keskiarvo 2022	keskiarvo 2023
Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto	4.0	4.0

* Arviointiasteikko 1-5

Näyttöjen suorituspaikkojen jakautuminen

Oppilaitoksessa tehtyjen näyttöjen osalta suurin yksittäinen tutkinnon osa on Hyvinvointiteknologia toimintakyvyn edistämässä.

Näyttöjen suorituspaikkoina on suurimmalta osalta olleet työpaikat. Tämä tukee oppilaitosten suunnitelmaa toteuttaa näytöt pääsääntöisesti työpaikoilla. Näin saadaan luonteva ja totuudenmukainen näyttöympäristö, mikä tukee oppilaan osaamisen tietotaidon esilletuomista ja työelämän toimintamallien toteutumista. Positiivista on työpaikoilla tapahtuva näyttöjen lisääntyminen ja sitä kautta oppilaitosten sekä työpaikkojen välisen yhteistyön kehittyminen. Tämä on edesauttanut oppilaitoksia tiiviiseen työpaikkaohjaajien koulutusten lisääntymiseen.

Vuonna 2022 ”ei tietoa”-osuus oli 10 %. Ilahduttavasti tämä osuus on pienentynyt 7 %:iin vuonna 2023. Laadun ja luotettavuuden kannalta suunta on oikea ja tähän osioon tulee edelleen kiinnittää huomiota. Työpaikoilla toteutuvien näyttöjen tulisi olla vieläkin suurempi kuin 89 %. Tähän toimikunta kiinnittää huomiota jokaisella vierailukäynnillä.

Muualla kuin oppilaitoksessa annettava näyttö perustuu siihen, ettei kaikkia näyttöjä pystytä toteuttamaan työpaikoilla. Näyttöjä voidaan täydentää oppilaitoksessa esim. kielitaidon tai lääkehoidon osaamisen osalta. Oppilaitoksella tapahtuva näyttö toteutetaan myös perustason ensihoidon näytössä, kuten kipsaus ja elvytys. Jalkojenhoitoon liittyvien tutkintojen osia on myös toteutettu oppilaitoksissa. Oppilaitoksella on osoitettu myös näytteenotto ja laskimoon pistäminen.

Havaintona on, että työpaikalla tapahtuvat näytöt ovat osa laadukasta ja opiskelijamyönteistä kehitystä. Näin työelämä on mukana tiiviisti ammatillisen oppimisen ympäristönä.

Kaksikantaisuuden toteutuminen:

Vuonna 2022 kaksikantainen arviointi toteutui noin 94 %:ssa arviointeja. Vuonna 2023 kaksikantaisen arvioinnin osuus on noussut 96 %:iin. On hienoa, että nouseva suunta jatkuu. Samalla ei tietoa-osuuden määrä on laskenut 1 %. Vuonna 2022 tämä osuus oli 2 %.

Opiskelijapalaute:

Vuonna 2023 kokonaisvastaajamäärä 4 758, valmistuneita oli 8 757. Vastausprosentti 54.3 %. Vastaajia oli 3 999 vähemmän kuin valmistuneita.

Päätökyselyn tulokset olivat kauttaaltaan erittäin hyviä, lähes kaikki osiot yli 4. Vastausten keskiarvot pois lukien rahoitusmalliväittämät vaihtelivat välillä 3.6–4.7. Vain väittämän ”Sain riittävästi tietoa mahdollisuuksista opiskella tai työskennellä ulkomailla opintojeni aikana” keskiarvo jäi alle neljän. Keskiarvot vaihtelivat koulutuksen järjestäjien rahoitusmalliväittämien osalta välillä 3.6–4.6. Väittämän ”Koulutus antoi valmiuksia yrittäjyyteen” keskiarvo oli 3.6.

Koulutuksen järjestäjien saamat palautteet päätökyselyistä olivat hyviä. Merkittäviä eroja ei juuri löydy. Keskiarvot vaihtelivat välillä 3.9–4.5. Tutkinnon suorittaneet opiskelijat suosittelisivat oppilaitostaan ja NPS-luvut olivat hyviä kautta linjan vaihdellen välillä 12–86. Voidaan havaita edelleen nousua verrattaessa vuoteen 2022. Vastausten luotettavuutta ja yleistettävyyttä parantaisi korkeammat vastausprosentit, jotka nyt vaihtelivat välillä 30.3 %-86.2 %. Korkeimpien vastausprosenttien luotettavuutta heikensivät osin alhaiset vastaajamäärät. Näin ollen tuloksia voitaneen pitää kyllä hyvinä, mutta silti vain suuntaa antavana.

Työpaikkakysely:

Yleistietoa työpaikkakyselystä: Työpaikkakyselyyn vastanneiden yritysten/yhteisöjen määrä v. 2023 oli 909. Vastanneiden määrä oli hieman korkeampi kuin vuonna 2022 (852). Prosentuaalisesti vastausosuus työpaikkajaksojen päivien lukumäärään suhteutettuna on v. 2023 39,8 % (v. 2022 26,2 %). Työpaikat ovat olleet tyytyväisiä oppilaitoksien toimintaan työelämässä oppimisen järjestämisessä. 45 % (v. 2022 42 %) työpaikoista on valinnut parhaan arvosanaa vastaavan väittämän (täysin samaa mieltä) ja 40 % (v. 2022 39 %) toiseksi parasta arvosanaa vastaavan (jokseenkin samaa mieltä). Tyytyväisyys on hienoisesti kasvanut vuodesta 2022. Oppisopimusjaksot ovat lyhentyneet vuodesta 2022. Keskimääräinen kesto vuonna 2022 on ollut 116,2 päivää ja vuonna 2023 103,4 päivää. Oppisopimusjaksoihin tyytyväisyys on lisääntynyt vuodesta 2022, tulosten ollessa vuonna 2022 4.18 ja vuonna 2023 4.20. Vastausosuus oppisopimusjaksoilta on lisääntynyt reilusti: v. 2022 vastausosuus 26,9 % suhteutettuna työpaikkajaksojen lukumäärään, kun se v. 2023 oli 42,8 %.

Ainoa kysymys, joka selkeämmin nousee esille työpaikkakyselyssä kehittämisen kohteeksi, on seuraava: "Oppilaitos tarjoaa mahdollisuutta ennakoita työpaikkamme osaamisen kehittämistarpeita ja sen avulla kehittää toimintaamme". Tässä kysymyksessä täysin eri mieltä tai osittain eri mieltä olevien osuus on 45 %, joka on yhtenevä myös vuoden 2022 tuloksen kanssa (v. 2022 48 %). Kaikkien kysymysten painotetun keskiarvon voi katsoa olevan hienoisella nousujohteisella käyrällä. Alimmillaan painotettu keskiarvo on ollut v. 2021 (3,88). Painotettu keskiarvo on vaihdellut 3.88–4.25 välillä vuodesta 2021 vuoteen 2023. Paras lukema 4.25 sijoittuu syksyyn 2023.

Pohdintaa: Työpaikat ovat olleet vuonna 2024 tyytyväisiä oppilaitosyhteistyöhön ja tyytyväisyys on hienoisella nousujohteisella käyrällä. Oppisopimusjaksojen määrä lisääntyy koko ajan, mutta jaksojen pituus on lyhentynyt. Työpaikat eivät nähtävästi koe lisääntyvää oppisopimusopiskelijoiden määrää kuormittavana, sillä tyytyväisyys oppisopimusjaksoihin on myös lisääntynyt. Kehittämiskohteeksi oppilaitoksissa voitaisiin ottaa työpaikkojen osaamisen kehittämistarpeiden ennakoinnin.

Työpaikkaohjaajakysely:

Yleistietoa työpaikkaohjaajakyselystä: Työpaikkaohjaajakyselyyn vastanneiden yritysten/yhteisöjen määrä v. 2023 oli 681 kun v. 2022 määrä oli 1 008. Prosentuaalisesti vastausosuus työpaikkajaksojen päivien lukumäärään suhteutettuna oli 26,6 % (v. 2022 23,7 %). Työpaikkajaksojen kestolla painotettu keskiarvo oli v. 2023 oli 3.99 (v. 2022 3.95). Vaikka vastaajien lukumäärä absoluuttisesti laski kolmanneksella (1008–681), vastausten määrä kasvoi päivien lukumäärään nähden. Ilmeisesti työelämäjaksot ovat olleet pidempiä.

Työpaikkaohjaajakyselyyn vastanneilta kysyttiin, olivatko he tyytyväisiä oppilaitoksen toimintaan järjestää työelämässä oppimista 41 % oli täysin samaa mieltä (2022 38 %) ja 35 % jokseenkin samaa mieltä (2022 37 %). Täysin eri mieltä ilmoitti olevansa 2 % (2022 3 %) ja jokseenkin eri mieltä 5 % (2022 myös 5 %) työpaikkaohjaajista. Edelliseen vuoteen (2022) verrattuna tyytyväisyys oli hieman parantunut. Koulutusopimuksella opiskelevien työpaikkaohjaajat olivat yhtä tyytyväisiä, sen painotetun keskiarvon 2023 ollessa 4.02 (v. 2022 4.01) ja oppisopimuksen 3.98 (v. 2022 3.95).

Pohdintaan: Alhaisin keskiarvo oppilaitoskohtaisessa vertailussa oli 2.8 ja korkein 4.9. Ongelmana on edelleen alhainen vastausprosentti ja tähän syynä edelleen se, että työpaikoilla ei välttämättä ole käytettävissä päätettä palautteen antamiseen tai oppilaitoksella on tiedossa vain työpaikan yhteinen sähköpostiosoite. Syynä voi olla myös työpaikkaohjaajien suuri vaihtuvuus ja muita tekijöitä.

Pohdintoja

Näyttöympäristöt ja niiden soveltuvuus osaamisen osoittamiseen

Pääsääntöisesti vierailukäyntiraporttien perusteella näytöt toteutuvat aidoissa työympäristöissä. Työpaikat tunnetaan hyvin ja yhteistyö on tiivistä. Näyttöpaikat hankitaan oppilaitoksen kautta, mutta joissakin tilanteissa esimerkiksi opintojen loppuvaiheessa myös opiskelijat itse etsivät työpaikkoja, joissa näytöt annetaan. Pienillä paikkakunnilla esteellisyyskysymyksiä joudutaan miettimään tavanomaista enemmän.

Koulutuksen järjestäjillä on monenlaisia hyviä käytäntöjä, kuten esimerkiksi työelämäkoordinaattori, joka varmistaa näyttöympäristön sopivuuden näyttöihin ja opiskelijan soveltuvuuden näyttöympäristöön. Opettajat tuntevat alueen toimijat hyvin jo pitkältä ajalta. Tämä vahvistaa näyttöympäristöjen soveltuvuuden arvioimista merkittävästi. Hiljaisen tiedon siirtäminen tuoreille opettajille koetaan tärkeäksi. Oppisopimusopiskelijat äänestävät jaloillaan, jos näyttöympäristö ei mahdollista tarkoituksenmukaista ammattiosaamisen hankkimista. Työelämäyhteistyö ja näyttöympäristöjen hyvä laatu varmistetaan etukäteen.

Kumppanuudet työpaikkojen kanssa ovat usein pitkäaikaisia ja siksi opettajat tuntevat näyttöympäristöt suhteessa ko. tutkinnonosan ammattitaitovaatimuksiin. Lisäksi tehdään paljon yhteistyötä ja kehitetään yhdessä käytäntöjä laadukkaiden näyttöjen toteuttamiseksi.

Osalla koulutuksenjärjestäjistä on käytössä Tiitusjärjestelmä. Näyttöympäristöjen soveltuvuus osaamisen osoittamiseen varmistetaan muun muassa siten, että työpaikat on kirjattu Tiitusjärjestelmään. Tiitus järjestelmä ei kuitenkaan ole vielä käytössä kaikilla työpaikoilla. Tällöin opiskelijat hankkivat työpaikan itse tai opettaja osoittaa näyttöympäristön.

Perustelut oppilaitoksissa järjestettäville näytöille

Oppilaitoksessa varmistetaan etukäteen, että näyttö on mahdollista toteuttaa työpaikalla. Osa koulutuksen järjestäjistä hyödynsi simulaatioympäristöjä. Tyypillisin oppilaitoksessa järjestettävä näyttö liittyi lääkehoitoon. YTOjen osalta osaamista osoitetaan oppilaitoksessa erilaisilla tehtävillä. Oppilaitosnäytöt olivat vierailukäyntien perusteella kuitenkin harvinaisia poikkeuksia. Näyttöjen toteutus tapahtui lähes 100 % työpaikoilla. Koulutuksen järjestäjät kertoivat, että jos jokin asia ei ole mahdollista osoittaa näytössä, se käytiin läpi keskustellen, esimerkiksi saattohoito.

Yleistykset oikaisupyynnöistä

Vuosi 2022: Arvioinnin tarkistamis- ja oikaisuprosesseissa näyttäisi olevan vielä ehkä niiden harvinaisuudesta johtuen kehitettävää. Merkille pantavaa on, että viidestä toimikuntaan tulleesta oikaisusta kolmesta määrättiin uusi arviointi ja/tai uudet arvioijat. Kaksi muuta olivat sellaisia, joissa jo prosessissa oli tapahtunut virhe. Toisessa oli ylitetty aika ja toisessa oli tarkistamisvaihe jäänyt tekemättä ja lähetetty aineisto heti toimikuntaan. Toimikunta ei näissä tapauksissa voinut muuta kuin todeta tilanteen ja ohjeistaa jatkoa varten. Muutama opiskelija on myös keskeyttänyt prosessin ennen kuin asia on edennyt työelämätoimikuntaan asti. Näissä tapauksissa tarkistamispyyntö oli jäänyt tekemättä.

Oikaisupyynnöissä, joihin määrättiin uusi arviointi, oli kaikissa puutteita arvioinnin dokumentoinnissa. Työelämätoimikunta haluaakin painottaa sekä prosessin hallinnan tärkeyttä että arvioinnin dokumentoinnin tärkeyttä koulutuksen järjestäjille.

Vuosi 2023: Toimikuntaan tuli yhteensä kahdeksan oikaisupyynnöitä, joista kolmessa määrättiin uusi arviointi ja/tai uudet arvioijat. Kolmen oikaisupyynnön yhteydessä toimikunta joutui muistuttamaan koulutuksen järjestäjää opiskelijan valmiuksien varmistamisesta ennen näyttöä. Opiskelijan valmiuksien varmistaminen on koulutuksen järjestäjän vastuulla. Oikaisupyynnöitä voisi tulla toimikuntaan enemmänkin, koska vuosittainen määrä on pieni suhteessa vuosittaiseen tutkinnon osien suorituspäämäärään (70 000). Myös toimikunnan toimintamahdollisuudet laadun arvioinnissa tulisi olla suuremmat.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien tilanne

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien tilanne on vierailukäyntiraporttien pohjalta varsin hyvä. Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien yksityiskohdat ovat pääsääntöisesti kirjoitettu hyvin ja niiden sisältö vastaa hyvin myös toimintaa. Tutkintokohtaisuutta tulisi kuitenkin olla paremmin kirjoitettuna. Osalla koulutuksen järjestäjiä osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma ei ole työkaluna arjessa.

Henkilökohtaistamisen toteutuminen käytännössä

Henkilökohtaistaminen näyttäisi enimmäkseen toteutuvan hyvin, vaikka koulutuksen järjestäjien välillä on suuria eroja. Opiskelijoiden kommentoissa he pääsääntöisesti kokevat tullessaan kuulluiksi ja heidän kokemuksensa mukaan heillä on ollut vaikutusmahdollisuuksia omiin näyttöihinsä. Henkilökohtaistamisen toteuttamistavat vaihtelevat melko paljonkin, mutta tavoitteet toteutuvat. Suurin osa opiskelijoista kokee, että opiskelujen alussa on sekavaa, mutta henkilökohtaisilla ohjauksilla ja ryhmäohjauksilla tilanne paranee huomattavasti opiskelujen kuluessa ja viimeistään ensimmäisen näytön jälkeen.

Tutkinnon rakenteen monet opiskelijat kokevat sekavaksi vielä opintojen loppuvaiheissakin. He eivät kuitenkaan pääsääntöisesti koe tätä ongelmaksi. Valinnaisten opintojen aidon valinnaisuuden lisääminen voisi olla aiheellista joillakin koulutuksen järjestäjillä.

Kehittämiskohteet järjestäjien toiminnassa toimikunnan näkemyksen mukaan

Vierailukäyntien perusteella työelämätoimikunta on havainnut seuraavia kehittämiskohteita koulutuksen järjestäjien toiminnassa:

- Osaamisen varmistaminen ennen näyttöä siten, että myös opiskelija ja työelämä ovat tietoisia sen tarkoituksesta.
- Näyttöjen suunnitteleminen ei ole koulutuksen järjestäjällä aina yhdenmukaista.
- Henkilökohtaistamisessa edelleen jonkin verran kehitettävää.
- Näyttöjen riittävän kattava dokumentointi kaipaa tehostamista joillakin koulutuksen järjestäjillä.
- Saman koulutuksen järjestäjän eri kampuksilla toiminta ei ole aina yhdenmukaista.
- Opintojen alussa opiskelijalle annettava tietotulva on heille vaikeasti hallittavissa. Tätä pitäisi tehostaa ja antaa siihen enemmän aikaa.
- Työelämäarvioijien perehdyttämistä ja kouluttamista näyttöjen arviointiin tulisi tehostaa.
- Itseoikaisuprosessi tunnetaan heikosti.
- Ryhmytymisen haasteet, kun opiskelijoilla erilainen tausta ja eri määrä koulupäiviä.
- Kielitaitohaasteet ja erityistukea tarvitsevat opiskelijat.
- Opettajien paremmat mahdollisuudet työpaikkakäynteihin.
- Osaamisen hankkimisen ja näytön välisen rajan selkeyttäminen.
- Hallinnon monikerroksisuus.
- Puuttuvat valmiudet itsenäiseen opiskeluun.
- Työelämäpalautteen ja opiskelijapalautteen näkyvämpi käsittely työyhteisössä.
- Opettajien työelämäjaksoille osallistumisen mahdollisuus.
- YTO-opintojen integrointi.
- Yhtenäiset käytännöt näyttöjen suunnitteluun ja toteutukseen.

Positiivinen suuntaus on ollut työpaikkojen myönteinen suhtautuminen näyttöjen suunnitteluun ja toteutukseen. Vuoropuhelu opiskelijan, työpaikan ja oppilaitoksen välillä on avointa.

Yhteiset tutkinnon osat ja niiden osa-alueet

Vuosi 2022: Yhteiset tutkinnon osat järjestetään pääsääntöisesti omina kokonaisuuksina, eikä niitä integroida ammatillisten tutkinnon osien näyttöihin. Opiskelijat hankkivat osaamista pitkälti YTO-pajoissa tai verkko-opintoina. Osaamisen osoittaminen yhteisissä tutkinnon osissa tapahtuu erikseen. Osaamisen arvioinnin toteuttavat yhteisten tutkinnon osien opettajat. Koulutuksen järjestäjien hyviä käytänteitä ovat moniammatillinen henkilökohtaistaminen ja osaamisen tunnustamisen pajat. Kehitystoiveena esitettiin, että yhteiset tutkinnon osat olisivat aikuisopiskelijoille vapaaehtoisia.

Vuosi 2023: Jonkin verran integrointia ammatillisten tutkinnon osien näyttöihin tehdään mm. psykologia, kestävä kehitys, yrittäjyys, ruotsi, englanti. Integroinnin sujuvoittamiseen kannustetaan aina vierailukäynneillä. Kestävä kehitys on jo sisään kirjoitettuna ammatillisiin tutkinnon osiin kaikissa tutkinnoissa.

Tutkintojen perusteiden toimivuus

Tutkinnon perusteiden työelämävastaavuus ja kokemukset tutkinnon perusteiden toimivuudesta

Tutkinnon perusteluonnos oli lausuntopalvelussa lausunnolla 6.2-10.3.2023. 72 tahoa antoi lausuntonsa ja lausuntopalautetta kertyi reilut 250 sivua. Toukokuussa järjestettiin kaksi ns. kolmikantaneuvottelua, joissa lausuntopalautetta käsiteltiin. Lausuntopalautteen perusteella tutkinnon perusteisiin tehtiin vielä melko merkittäviäkin muutoksia. Uudet tutkinnon perusteet julkaistiin suomeksi ja ruotsiksi 20.12. 2023. Ennen virallista julkaisua Opetushallitus järjesti joulukuussa 2023 kaksi toimeenpanowebinaaria, joihin koulutuksen järjestäjien edustajat osallistuivat aktiivisesti.

Työelämän vastaanotto on ollut innostunutta, etenkin lääkehoidon erillistä tutkinnon osaa ja valinnaisuuden lisääntymistä kohtaan. Ammattitaitovaatimukset herättävät innostusta, yhtenäiset arviointikriteerit hämmästyttä ja uteliasuutta. Yhtenäiset arviointikriteerit toistuessaan jokaisessa tutkinnon osassa samanlaisina voivat jopa helpottaa arviointia jatkossa.

Oppilaitoksissa siirtymävaihe koetaan hallinnollista ja suunnittelutyötä lisäävänä aikana. Yhtä aikaa joudutaan viemään eteenpäin kahta eri opsien mukaan opiskelevaa opiskelijajoukkoa. Työelämän toiveita on uudistustyössä kuunneltu ja odotukset uudistuksen suhteen ovat korkealla. Tutkinto on edelleen työllistänyt suorittajansa hyvin

ja tilanne tuskin tästä tulee muuttumaan. Erityisen hyvänä on pidetty ns. geneeristen arviointikriteerien tuloa lopulta myös tähän tutkintoon. Sen uskotaan selkiyttävän tutkinnon osien arviointia. Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden määrä on kasvanut nopeasti ja se tuo omat haasteensa työpaikoille ja myös oppilaitoksiin. Oppisopimusopiskelijat ovat myös kasvava joukko oppilaitoksissa, mikä tuo myös omia haasteita.

Kehitysehdotuksena esitettiin valtakunnallisten teoriakokeiden järjestämistä. Lisäksi koulutuksen järjestäjä on tuonut esiin huomiona ruotsinkielisen oppimateriaalin puutteen.

Havainnot työllistymisestä, tutkinnoittain työllistymisprosentti

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittanut työllistyy halutessaan helposti. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittava otetaan työharjoitteluissa jo tekemään sijaisuuksia ja valmistuneilla on jo melkein kaikilla valmiina työpaikka. Oppisopimusopiskelijoiden määrä on lisääntynyt valtavasti. Hyvinvointialueiden toivotaan tulevan mukaan oppisopimusopiskelun kehittämiseen, suunnitteluun ja toteutukseen.